

Kultura eta Sormen Industrien Perimetroak Euskadin



KULTURA- ETA SORMEN-INDUSTRIEN POSIZIONAMENDUARI BURUZKO AZTERLANAK

Lan honen bibliografia-erregistroa Eusko Jaurlaritzako Liburutegi Nagusiaren katalogoa aurki daiteke: https://www.katalogoak.euskadi.eus/cgi-bin_q81a/abnetclop?SUBC=VEJ/J0001

Argitaraldia: 1. urtarrila 2022

© Egilea: Jabier Retegi, Francisco Carrillo, Ibone Eguia, Mercedes Oleaga, Rakel Vázquez.

Argitaratzaile:

Eusko Jaularitzaren Argitalpen Zerbitzua
Servicio Central de publicaciones del Gobierno Vasco
C/ Donostia- San Sebastian 1, 01010.

Koordinatzailea: Observatorio Vasco de la Cultura

Itzultzailea: Lete itzulpenak-traduccionen, SL

Disenua eta konposizioa: Eusko Printing Service, SL

ISBN: 978-84-457-3640-1

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia

Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco

| LABURPENA

Lan honek Kultura eta Sormen Industrien (KSI) perimetro berri bat proposatzen du Euskadirako. Ekonomiaren sektore hori osatzen duten jardueren berrikuspen honekin, Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Sailarekin elkarlanean eraikia, sektorea mugatzea bilatu da, etorkizuneko ikerketei ekiteko, haiek osatzen dituzten jardueretatik, lotutako okupazioetatik eta eduki sortzailea eta kulturala duten produktu eta zerbitzuetatik abiatuta.

AURKIBIDEA

TAULEN ZERREDA.....	5
IRUDIEN ZERREDA.....	6
AKRONIMOEN ZERREDA.....	6
LABURPEN EXEKUTIBOA.....	7
1. SARRERA.....	9
2. AURREKARIAK ETA DEFINIZIOA.....	11
3. KSIEN DEFINIZIOA ETA SAILKAPENA	16
A. Jarduera adarren mugaketa CNAE-09.....	17
B. Okupazioen Perimetroa CNO11	21
C. Produktuen/Zerbitzuen Perimetroa.....	25
4. ONDORIOAK ETA AZKEN IRUZKINAK.....	30
ERREFERENTZIA BIBLIOGRAFIKOAK	31
ERANSKINA	33

| TAULEN ZERRENDAA

1. taula.	KSIak sailkatzeko eredu nagusiak.....	14
2. taula.	KEB-OVCren KSIak sailkatzeko eredua	15
3. taula.	CNAE-2009an KSI gisa sailkatutako jardueren sailkapena.	19
4. taula.	Barne hartutako okupazioak	22
5. taula.	Analisiaren perimetroan barne hartutako produktuak eta zerbitzuak	25
6. taula.	Analisiaren perimetroan barne hartutako jarduerak.....	33

| IRUDIEN ZERRENDA

1. irudia.	KEB-OVCren KSlen eredua berrikusteko prozesua.....	16
-------------------	--	----

| AKRONIMOEN ZERRENDA

DCMS	<i>Department of Culture, Media and Sport</i>
ESSnet-Culture	<i>European Statistical System Network on Culture</i>
KSI	Kultura eta Sormen Industriak
KEB-OVC	<i>Kulturaren Euskal Behatokia - Observatorio Vasco de la Cultura</i>
RIS3	Espezializazio Adimendunaren Estrategia
EB	Europar Batasuna
UNESCO	Hezkuntza, Zientzia eta Kulturarako Nazio Batuen Erakundea
WIPO	Jabetza Intelektualaren Mundu Erakundea
UNCTAD	Merkataritza eta Garapenari buruzko Nazio Batuen Konferentzia

LABURPEN EXEKUTIBOA

Kultura eta Sormen Industriek (KSI) zeregin garrantzitsua betetzen dute ekonomiaren sustapenean, enplegu-sorreran eta berrikuntzan, eta Europako Batzordeak hazkunde handiko sektoretzat identifikatu ditu, balio erantsia sortzen baitute eta berreskuratzeko gaitasuna baitute krisi ekonomikoko garaietan. KSlek lagundu egiten dute Europako kultura aberastasunaren eta sortzeko gaitasunaren eta jardura ekonomikoen, etekin ekonomikoaren eta enplegu sorkuntzaren arteko lotura hobetzen, bigarren mailako ondorioak eragiten dituzte beste industria batzuetan, eta oro har, berrikuntzaren katalizatzaile gisa jarduteko moduan daude.

Beraz, agerian geratu da KSlen sektorea Euskadiko gainerako sektore ekonomikoekin batera ikertzeko beharra, haien lehiakortasuna bultzatzeko ikuspegi estrategiko integral bat garatzeko, kontuan izanik ekonomia-sektore honen ezaugarri espezifikoak, hala nola enpresen tamaina txikia, beren aktiboen izaera ukiezina eta ikusgarritasun- falta, eta horrexegatik aurre egin behar diete oso erronka zehatzei.

Dokumentu honen helburua da Euskadirako KSlen perimetroen berrikuspena aurkeztea, haren aplikazioak KSlak gainerako sektore ekonomikoekin batera jarritz aurrera egiteko aukera eman dezan. Orkestrarekin eta Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Sailarekin batera landutako berrikuspen honekin, sektorea mugatu egin da erabilgarria izan dadin etorkizuneko ikerketei ekiteko, haiekosatzen dituzten jardueretatik, lotutako okupazioetatik eta eduki sortzailea eta kulturala duten produktu eta zerbitzuetatik abiatuta.

Hauexek izan dira helburuak perimetro hori egiterakoan:

- ◆ Balio kateen talde homogeneousak eta osoak ahalbidetzea,
- ◆ Beste eremu geografikoekin alderatu ahal izatea,
- ◆ Euskadiko ezaugarri espezifikoetara egokitzea eta,
- ◆ KSlak sustatzeko eta garatzeko politiken ezarpen fokalizatua ahalbidetuko duen ikuspegi praktikoa izatea.

Helburu horiek gogoan hartuta, CNAE-2009 sailkapenaren arabera 70 jarduera-adar sartu dira perimetroan, CNO-2011 sailkapenaren arabera 56 okupazio, eta CPA-2008 sailkapenaren arabera 135 produktu eta zerbitzu.

Perimetroaren mugaketa hori etengabe ebaluatuko da, eta sektorearen bilakaeratik eta nazioartean adostutako metodologiaren garapenetik eratorritako hobekuntzak jasoko dira bertan.

Beraz, KSle buruzko ikerketa bideratzeko balioko duen tresna analitiko bat izateaz gain, KSlen inguruko politika publikoak eta erabaki-hartzeak gidatzeko esparru bat izateaz gain, esparru berri bat eskaintzen du ongizate inklusiboaren eta jasangarriaren zerbitzura dauden lehiakortasun-ereduen aurrerapenak neurtzeko.

1 | SARRERA

Kultura eta Sormen Industriek (KSI) zeregin garrantzitsua betetzen dute ekonomiaren sustapenean, enplegu-sorreran eta berrikuntzan, eta Europako Batzordeak hazkunde handiko sektoretzat identifikatu ditu, balio erantsia sortzen baitute eta erresilientzia handikoak baitira krisi ekonomikoko garaietan (European Comission, 2016). Gainera, frogatuta dago KSlek eragin positiboa dutela beste industrietan, eta berrikuntzaren katalizatzaile gisa jarduteko moduan daudela. Hala eta guztiz ere, KSlek erronka jakin batzuei arre egin behar diete beren ezaugarri espezifikoak direla eta, hala sektorearen egitura (esate baterako, enpresen tamaina txikia edo beren aktiboen izaera ukiezina) nola ikusgarritasun falta (European Comission, 2016).

Horregatik, Europar Batasunaren helburua da KSlak ikusgarriago egitea, ekoizpen tradizionaleko ekonomia europarra zerbitzu eta berrikuntza arloetara aldatuz eta KSlen eta, oro har, ekonomiaren arteko lankidetzaz-aurkeren beharrean, finantzaketarako sarbidean eta KSlek eskualdeen garapenerako eta berrikuntzako eskualde ekosistemetarako duten garrantzia aztertzeke beharrean sakonduz.

Eusko Jaurlaritza, bere aldetik, KSlek Euskadin aurre egin beharreko erronken jakitun da, eta Europar Batasunaren helburu bera du. Horregatik, egiaztatu egin da KSlen sektorea Euskadiko gainerako sektore ekonomikoekin batera ikertzeko beharra, gure lurraldeko lehiakortasuna bultzatzeko ikuspegi estrategiko integrala garatzeko eta KSlak garatzeko. Gainera, horrek azpimarratu egiten du euren zeregina industria guztiak berritzeko prozesu orokorrean. Horrenbestez, KSlek Euskadin duten dimentsio ekonomikoan sakondu nahi da, sektore ekonomiko gisa duten dimentsioa kuantifikatuz eta Euskadiko ekonomia osatzen duten gainerako sektoreekiko testuinguruan kokatuz.

Euskadiko KSlak gainerako sektore ekonomikoen parean jartzen lagunduko duen esparru honetan aurrera egiteko asmoz, Orkestrak eta Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak elkarlanean jardun dute KSlen perimetroaren definizioa berrikusteko, hau da, osatzen duten jarduerak, lotutako okupazioak eta eduki kulturala eta sortzailea duten produktuak eta zerbitzuak zein diren zehazteko. Nola Eusko Jaurlaritzak hala beste nazio eta eskualdeetako gobernuek eta

erakundeek, unibertsitateek eta abarrek KSlen inguruan etorkizunean egin ditzaketen ikerketetan erabili ahal izateko tresna bat diseinatzea da kontua.

KSlen jardueren perimetroaren definizioak, Europan ezarritako irizpideekin bat etorrira, izaera batez ere inklusiboa du. Egia da horrek alderaketak egitea ahalbidetzen duen ikuspegi global bat izateko aukera ematen duela, baina dibertsitatearen analisisa egiteko eta politikak ezartzeko ezinbestekoa da dauden errealtateetan sakontzea eta horiek segmentutan banatzea.

Identifikatutako perimetroaren funtsezko alderdi bat da honako baldintza hauek bete behar dituela:

- ◆ **Jarduera homogeneous multzoa.** Perimetroaren definizioak aukera eman behar du eskainitako produktuek eta zerbitzuek identifika ditzaketen balio-kate berezien multzo homogeneousak eta osoak egiteko.
- ◆ **Beste eremu geografikoekin alderatu ahal izatea.** Definitutako perimetroak aukera eman behar du beste eremu geografiko batzuetako KSlekin lotutako jarduera alderatzeko, autonomia erkidegoen mailan eta Europar Batasuneko beste estatuen mailan. Horretarako, ezinbestekoa da aintzat hartzea KSI jardueren perimetroari buruzko europar estandarretan jasotako jarduerak.
- ◆ **Euskadiko ezaugarri espezifikoetara egokitzea.** Definitutako perimetroak aukera ematen du Euskadiko ezaugarri espezifikoetara egokitzeko eta espezializazio adimendunaren estrategiarekin (RIS3) egoki integratzeko, estrategia horren arabera KSlak zazpi espezializazio-esparruetako bat baitira ongi definitutako jarduera-katalogoarekin. Ildo horretan, erreferentziatzat eta abiapuntutzat hartu da Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak lehendik egindako lana.
- ◆ **Orientazioa politiken definizioari.** Perimetroaren definizioak eta ondorengo analisiek ikuspegi praktikoa izan behar dute KSlak sustatzeko eta garatzeko politiken ezarpen fokalizatua ahalbidetzeko. Besteak beste, KSI gisa sailkatutako jardueren eta erakunde publikoetako sailek beren mailetan garatutako politika publikoen artean dagoen erlazioa identifikatzeko gai izan behar du.

Helburu horiek gogoan hartuta, dokumentu honetan aurkezten da KSlen definizioari, jarraitutako prozesuari eta KSlekin lotutako jardueren, okupazioen, produktuen eta zerbitzuen definizioan lortutako emaitzei buruzko literaturaren berrikuspena. Esan beharra dago perimetroa definitzeko prozesuan zehar parte-hartzaile izan direla, hainbat fasetan, Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Saileko langileak, Kulturaren Euskal Behatokia (KEB)- Observatorio Vasco de la Cultura (OVC) behatokiko langileak eta bertako idazkaritza teknikoa, ICC Consultants¹, eta Orkestra – Lehiakortasunerako Euskal Institutua.

¹ Koaderno honen irakurketa errazte aldera, Kultura eta Hizkuntza Politika Sail gisa ulertuko ditugu Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Saila, KEB-OVC eta bertako idazkaritza teknikoa eta ICC Consultants, horiek biltzen dituen erakundea baita.

2

AURREKARIAK
ETA DEFINIZIOA

Hainbat hamarraldi dira KSlak sektore garrantzitsuak direla Europar Batasuneko (EB) egitura ekonomikoan eta politika publikoetan. Europar mailako azterlan batzuek (Boix-Domènech & Rausell-Köster, 2018; European Commission, 2010, 2016; European Union, 2012) hazkunde handiko sektoretzat identifikatu dituzte KSlak, balio erantsi garrantzitsua eta enpresa bolumen handia sortzen dituzte, enplegua sortzen laguntzen dute, berrikuntza sustatzen dute eta lehiakortasuna indartzen dute oro har. Zehazki, kalkuluen arabera, Europako BPGaren ehuneko 3,3 eta 4,2 artekoa da kultura eta sormen sektoreen pisua, eta guztizko enpleguen ehuneko 3 eta 3,8 bitartekoa hartzen dute (6 eta 8 milioi bitarte lagun) (European Commission, 2010; EY, 2014; KEA European Affairs, 2015; TERA Consultants, 2014). Hala bada, Europar Batasunaren arabera KSlek posizio estrategikoa dute hazkunde inklusiboa, adimenduna eta jasangarria sustatzeko eskualde guztietan; horrenbestez lagundu egingo diete europar estrategiei.

KSlak, definizioz, kultura eta sormen osagaietan banatzen dira. Alde batetik, gisa honetan definitzen ditu UNESCOk (Hezkuntza, Zientzia eta Kulturarako Nazio Batuen Erakundea) kultura-jarduerak eta, beraz, kultura-industriak: “kalitatearen, erabileraren edo helburu espezifikoaren ikuspegitik kultura-adierazpenak gorpuzten dituzten jarduerak, ondasunak eta zerbitzuak dira, izan dezaketen merkataritza balioa aldea batera utzita” (2005, 15. or.). Bestetik, sormen-industriak, Erresuma Batuko *Department of Culture, Media and Sport* (DCMS) sailak laurogeita hamarreko hamarkadako urteen amaieran zabaldutako esamoldearen arabera, jatorria sormenean, gaitasunean eta banakoen talentuan duten jarduerak dira, eta aukera ematen dute jabetza intelektuala ustiatuik aberastasuna eta enplegua sortzeko (DCMS, 2001; European Commission, 2010). Bi industriak osagarriak direla esan daiteke, helburu ekonomikoak beren osagaien izaera kulturalarekin eta sozialarekin bateratzen baitituzte (European Commission, 2010). Hala eta guztiz ere, ez dago adostasun garbirik KSlen definizioan. Hitz hori erabili ohi da “sormen-ekonomia” deritzonaren jarduera sorta nagusi bat

irudikatzeko, eta kultura-, ekonomia- eta teknologia-jardueren arteko bidegurutzean sortzen den kontzeptua da. Eta horrek zaildu egiten du nazioz gaindiko merkataritzaren esparru dinamikoetako bat nazioarte mailan alderatu ahal izatea.

Illo horretan, KSlei buruzko azterketari begira eragin handiena izan duten sailkapen-eredu batzuk nabarmentzen ditu literaturak (Boix-Domènech & Rausell-Köster, 2018; Orkestra, 2017; Throsby, 2008; UNCTAD, 2008). Eredu horiek akademiako, administrazio publikoetako eta gobernu arteko organoetako eragileek proposatu dituzte, eta kultura- eta sormen-arloko jarduera ekonomikotzat har daitezkeen jarduerak biltzen saiatzen dira KSlen egiturazko ezaugarriak hobe ulertzeko eta horiek neurtzeko erreferentzia-puntu bat izateko:

- a) Erresuma Batuko DCMSren ereduak, KSI batzuek estatistikoki definitzen dituen lehen azterlanetako batek, espezifikoki aintzat hartzen ditu sormen-jarduerak, banakako sormen-ekarpenaren eta haren osagai teknologikoetan oinarrituta. Ondorengo garapenei bide eman zieten jarduera ekonomikoko hamahiru sektore aipatzen ditu.
- b) Testu sinbolikoen ereduak kultura “klasikoaren” eta “herri” kulturaren arteko bereizketa egiten du gizarte-mailen, generoaren eta etniaren ikuspegitik. Nagusiki testu sinbolikoen eta mezuen bidez aztertzen ditu kulturaren ekoizpena, zabalkundea eta kontsumoa (Throsby, 2008; UNCTAD, 2008).
- c) Europar Batzordearentzat landutako zirkulu zentrokideen ereduak (KEA European Affairs, 2006), zeinetan jarduera ekonomikoen balio kulturala saritzen den eta sormen-ideiak arteetan sortzen diren (erdiko zirkulua) eta beste jarduera batzuetara zabaltzen diren erdiguneaz kanpoko geruzetan edo zirkuluetan (1. zirkulua: kultura-industriak; 2. zirkulua: sormen-industriak; eta 3. zirkulua; lotutako industriak). Zentzu horretan, jardueren kultura edukia murritzuta egiten da erdigunetik aldendu ahala, eta hein berean handitzen da merkataritza edukia.
- d) Jabetza Intelektualaren Mundu Erakundearen ereduak edo *WIPO* (ingelesezko siglak, 2003), sormenean fokalizatua ondasunen eta zerbitzuen sorreraren barruan, zuzenean edo zeharka manufaktura prozesuan eta haien banaketa prozesuan esku hartzen duten jarduerak aintzat hartzen dituena. Ereduak bereizi egiten ditu jarduera nagusiak (jabetza intelektualaren zatirik handiena sortzen dutenak), zatikakoak (jabetza intelektualaren erabilera txikiagoa) eta interdependentenak (ondasunak eta zerbitzuak banatzen dituztenak).
- e) Merkataritzari eta Garapenari buruzko Nazio Batuen Konferentziaren (UNCTAD) ereduak (2008) lau sektore nagusi eta bederatzi azpisektore proposatzen ditu sormen-industrientzat. Horiek, era berean, merkatuarentzako ondasunen ekoizpenean jabetza intelektualak zabalki erabiltzen duten jarduera ekonomikoetan oinarritzen dira, eta merkatuarekiko hurbiltasunaren arabera sailkatzen dituzte.
- f) Europako Batzordeak bere *Boosting the Competitiveness of Cultural and Creative industries for growth and Jobs* dokumentuan aurkeztutako ereduan hiru sektore handi proposatzen dira: KSI nagusiak, modaren industria eta gama altukotzat hartutako industriak.

1. taulan ikus daitekeenez, ez da lan erraza KSlen definizioen operazonaltasuna. Proposatutako sailkapen-eredu gehienek irismen ezberdina dute bakoitzak industria horien egiturazko ezaugarriei buruz duen ustearen arabera. KSlen sailkapenak zailtasun-mota ezberdinak planteatzen ditu, esate baterako, jarduera horien integrazioa merkataritzaren logikan, batez ere kultura-jarduerena, eta jarduera nagusien eta osagarrien arteko barne-mendekotasunen detekzioa.

1. TAULA. KSIK SAILKATZEKO EREDU NAGUSIAK.

DCMS	TESTU SINBOLIKOEN EREDUA	ZIRKULU ZENTROKIDEEN EREDUA	WIPO	UNCTAD	EUROPAKO BATZORDEA
Arkitektura	Kultura-industria nagusiak	Sormen-arte nuklearrak	Industria nagusiak	Arteak	KSI nagusiak
Arte eta zaharkinak	Zinema	Arte eszenikoak	Arte grafikoak eta ikusizkoak	Arte eszenikoak	Publizitatea
Arte eszenikoak	Internet	Ikusizko arteak	Arte eszenikoak	Ikusizko arteak	Arkitektura
Artisautza	Musika	Literatura	Zinema eta bideoa	Sorkuntza funtzionalak	Artxiboak, Liburutegiak, Kultura Ondarea
Zinema eta bideoa	Argitalpen-industria	Musika	Kudeaketa kolektiboko entitateak	Diseinua	Liburuak & Prentsa
	Publizitatea	Beste kultura-industria nagusi batzuk	Argitalpen-industria	Baliabide berriak (digitalak)	Kultura Hezkuntza
	Telebista eta irratia	Zinema	Musika	Sormen-zerbitzuak	Diseinua (Modaren diseinua barne) & Ikusizko Arteak
	Bideojokoak	Museoak eta liburutegiak	Softwarea		Musika
Diseinua	Kultura-industria periferikoak	Kultura-industria zabalduak	Telebista eta irratia	Bitartekoak	Arte eszenikoak eta arte-sorkuntza
Argitalpen- industria	Sormen-arteak	Audio grabazioak	Industria partzialak	Ikus-entzunezkoak	Irratia eta Telebista
Moda	Mugaldeko kultura industriak	Argitalpen-industria	Arkitektura	Edizioa eta bitarteko inprimatuak	Softwarea eta jolasak
Publizitatea	Gailu elektronikoak	Kultura-ondarearen zerbitzuak	Diseinua	Ondarea	Bideoa eta Zinema
Softwarea	Kirolak	Telebista eta irratia	Jostailuak	Adierazpide	Modaren industriak
Telebista eta irratia	Moda	Bideojokoak	Moda	tradizionalak eta kultur adierazpideak	Tarteko ondasunen fabrikazioa, modako artikuluaren fabrikazioa, handizkako salmenta eta eragileak, txikizkako salmenta
Bideojokoak	Softwarea	Zerikusia duten industriak	Arropa eta oinetakoak	Kultura-guneak	Gama altuko industriak
		Arkitektura	Etxeko tresnak		Gama altuko moda, bitxiak eta erlojuak; larruzko artikulua; Lurrinak eta kosmetikoak; Altzariak eta etxetresna elektrikoak; Autoak; Itsasontziak; Gastronomia; Hotelak eta aisia; Enkante-etxeak.
		Diseinua	Industria interdependentek		
		Moda	Grabazio-estudioak		
		Publizitatea	Kopiak eta argazkigintza-ekipoak		
			Musika-tresnak		
			Papergintza		
			Kontsumorako produktu elektronikoak		

Iturria. Geuk egin Thorsbyren (2008) eta UNCTADen lanetan (2008) oinarrituta.

Lurralde mailan, Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak, KEB-OVCren bidez, Euskadin KSlak bultzatzeko xedea duen RIS3 artikulatzeko berariazko kategorizazioa landu zuen (Kulturaren Euskal behatokia, 2018). KEB-OVCk aurkeztutako ereduak KSlen definizio hau du abiapuntu: “kultura material gisa erabiltzen duten eta dimentsio kulturala duten horiek dira KSlak, nahiz eta haien produkzioa nagusiki funtzionala izan” (2018, 17. or.), eta hiru irizpidetan oinarritzen da:

Lehenengoa, Europako esparruekiko alderagarritasuna, batez ere *European Statistical System Network on Culture* edo *ESSnet-Cu* erakundeak aurkeztutako KSlak neurtzeko esparru estatistikoa (2012). KSlak definitzeko eta kategorizatzeke esparru bat da hori, Europar Batasuneko jardura ekonomikoen sailkapen estatistikoaren arabera (CNAE Rev. 2); horri esker, estaldura hobe eta ekonomiarik egiten dion ekarpenaren kalkulua fidagarriagoa lortu da.

Bigarrena, ereduaren sendotasuna, ereduaren helburua baita KSlek garapen ekonomikoari eta enpleguari ekarpena egitea. Horretarako, argi eta garbi ezartzen ditu KSlen definizioan sartzen diren sektoreak eta horien irismena (jardura ekonomikoen sailkapenetan oinarrituta, CNAE-2009) eta egungo okupazioak (Okupazioen Sailkapen Nazionala, CNO-2011). Azkenik, ereduak euskal testuingurura egokitzeko gaitasuna, zenbait sektore aintzat hartuta, hala nola ekonomiaren eta politiken garapenean interes berezia duten “hizkuntzaren industriak” eta “gastronomia”. 2. taulan deskribatzen da KEB-OVCren ereduak.

2. TAULA. KEB-OVCREN KSIK SAILKATZEKO EREDUA.

KULTURA SEKTOREAK	SORMEN SEKTOREAK
Ikusizko arteak	Arkitektura
Arte eszenikoak	Diseinua
Artisautza	Publizitatea
Ikus-entzunezkoak eta multimedia (zinema, telebista eta irratia)	Bideojokoak
Musika	Hizkuntzaren industriak
Liburuak eta prentsa	Moda
Ondare materiala eta immateriala, museoak, artxiboak eta liburutegia	Gastronomia

Iturria. Geuk landua KEB-OVCren lanetik abiatuta (2018).

Eredua kultura-gune batean oinarritzen da, eta gero sormenekatzaletan jotzen diren beste jardura batzuetara zabaltzen da. Jardura ekonomikoak testuinguru horretan sartzeko edo hartatik kanpo uzteko batez ere balio-katean betetzen dituzten funtzioak kontuan hartu ziren (*ESSnet-Culture* ereduaren deskribatutako funtzioetan oinarrituta), hau da, sormena; ekoizpena-edizioa; banaketa, merkataritza eta zabalkundea; zaintza; hezkuntza; kudeaketa eta erregulazioa. Era berean, berez KSlak ez diren arren, KSItzat definitutako jarduerak gauzatzeko beharrezkoak diren jardura eta zerbitzu osagarriak aintzat hartu dira. Horiek gehitu eta kendu egin daitezke, berez kultura eta sormen-jarduerak direnei batere eragin gabe.

3

KSIEN DEFINIZIOA ETA SAILKAPENA

Alde batetik, “kulturaren gizartean” eta lotutako jardueretan dituen ondorioek ikuspegi ekonomiko hutsa gainditzen dutela ulertzen da, eta beste funtsezko alderdi batzuetan laguntzen dutela, hala nola, gizarte-kohesioan, ongizatean, espiritu kritikoaren sustapenean, bizi-kalitatean eta beste batzuetan. Hala eta guztiz ere, ikuspegi partziala dela jakinda ere, KSletan sakontzeko ahaleginak egin dira ikuspegi ekonomikotik, hau da, jarduera ekonomikoaren sektore sortzailatzat hartu dira, eta ekonomia osatzen duten gainerako sektoreekin alderatzeko elementuak gehitu zaizkio azterketari. Ildo horretan, ez dira aintzat hartzen, esate baterako, kultura-esparruetan egiten diren jarduera afizionatuak, hots, ordaintzen ez direnak.

Bestalde, KSlek jarduera sorrarazten dute beste sektore batzuetan, hein batean beren balio-katearen zati direnak. Ez da erraza intereseko sektoreek, hau da, KSlen perimetroaren definizioaren barruan sartzen direnek, eragindako jarduera ekonomikoa sektoretik bereiztea ahalbidetuko duen xehetasun-maila lortzea. Beraz, hurbilketa bat dela jakinda ere, azterketaren perimetroaren barruan sektoreak bereiztea erabaki zen, KSlekin duten harreman-mailagatik proiektu honetan Kultura eta Sormen Industriak deritzogunaren osagai direla ulertzen baita. Horrenbestez KSI nagusien garapenean hein batean laguntzen duten beste industria batzuk bereiz daitezke.

Eredu horien sailkapen komunak erabiltzeaz gain, hau da, CNAE-2009 jarduera ekonomikoak identifikatzeko eta CNO-2011 okupazioak identifikatzeko, *ESSnet-Culture* metodologia aplikatzeko eta Europar Batasunaren jardueren arabeko produktuen sailkapen estatistikoa (CPA-2008) erabiltzeko erabakia hartu zen KSlen barruko produktuen eta zerbitzuen merkataritzaren analisi bat egiteko Euskadin. Sailkapen horrek produktuen ekoizpenaren eta zerbitzuen jatorria bereizten du dagokion CNAE-2009 arabeko jarduerarekin bat etorrira. Eta zenbakizko kodea du, 6 digitukoa, CNAE-2009 egitura baino zehatzagoa, eta beraz, handiagoa da jardueren bereizketa, eta azterketa zehatzagoa ahalbidetzen du.

1. irudiak gaingiroki deskribatzen ditu KEB-OVCren eredua berrikusteko egindako urratsak eta perimetro berria ezartzeko egin diren jarduerak.

1. IRUDIA. KEB-OVCREN KSIEN EREDUA BERRIKUSTEKO PROZESUA.



Iturria. Geuk egina

A. JARDUERA ADARREN MUGAKETA CNAE-09

Perimetroaren definizioak KSlen dimentsio ekonomikoaren eta KSI horiek osatzen dituzten esparruetako bakoitzaren dimentsio ekonomikoaren globaltasunari buruzko irudi argia izatea ahalbidetzeko asmoz eta beste ingurune geografiko batzuetako kanpo erreferentziekin alderatzeko asmoz, KEB-OVCren eredua kontrastatu egin zen *Europe Innovak* (2011), Europako Batzordeak (2016) eta Orkestra-Lehiakortasunerako Euskal Institutuak (2017) proposatutako esparruekin.

Hasiera batean perimetroaren definizio kontzeptuala lantzea planteatu zen Europako Batzordeak aurkeztutako eredua (2016) erabiliz (ikus 1. taula). Modu horretan hiru kategorია handitan aztertu ahal izango ziren jarduera-adarrak: kultura-jarduerak, sormen-jarduerak eta modaren industria. Esan beharra dago era berean kontuan hartu zirela KSlen perimetroaren definizioaren barruan aintzat hartzen ez diren jarduera jakin batzuk, aldagai sortzaile bat izan dezaketelako gama

altuko segmentuetan, hala nola, gastronomia, bitxiak eta automozioa. Hala eta guztiz ere, alderdi sortzaile hori benetan islatzen duten datu ekonomikoak modu eraginkorren bereizteko zailtasuna ikusirik, proposatutako ereduak ez sartzeko eta lehendik KEB-OVCK proposatutako segmentazioan sakontzeko erabakia hartu zen. Azkenik, modari dagozkion jarduerak sormen-industrien barruan eustea erabaki zen, bai bere manufaktura-alderdiari dagokionez bai merkaturatzeari dagokionez, Europa mailako estatistikekiko alderagarritasuna handitzeko.

Horrenbestez, proposatutako ereduak, KEB-OVCK jatorrian aurkeztutakoak bezala, bi adarretan biltzen ditu jarduerak bere kultura eta sormen osagaien arabera. Era berean, KSlen muina osatzen duten jarduera-adarren arteko bereizketa egiten du, hau da, sormen- eta kultura-osagai handiko jarduerak eta adar osagarriak, hau da, KSlen balio-katearen zati diren baina beste batzuetan parte hartzen duten adarrak, bereizten ditu. Ildo horretan, 3. taulan zehazten denez, azterketan aintzat hartutako jarduera-adarrak, Kultura eta Sormen Jardueretan bereiziak, bi kategoriatan biltzen dira: berezko jarduerak eta jarduera osagarriak.

3. TAULA. CNAE-2009AN KSI GISA SAILKATUTAKO JARDUEREN SAILKAPENA.

KULTURA-JARDUERAK		SORMEN-JARDUERAK	
Berezko kultura-jarduerak	Kultura-jarduera osagarriak	Berezko sormen-jarduerak	Sormen-jarduera osagarriak
Arte eszenikoak 9001.-Arte eszenikoak 9002.- Arte eszenikoen jarduera osagarriak 9004.-Ikuskizun-aretoen kudeaketa.	Arte eszenikoak 7990.-Beste erreserba-zerbitzu batzuk eta horiekin lotutako jarduerak 9329.-Beste jolas- eta entretenimendu-jarduera batzuk.	Arkitektura 7111.-Arkitekturako zerbitzu teknikoak	Publizitatea 6312.-Web-atariak
Ikusizko arteak 7420.- Argazkilaritza-jarduerak 9003.-Arte- eta literatura-sormena	Ikus-entzunezkoak eta multimedia 5829.-Beste programa informatiko batzuen edizioa 6201.-Programazio informatikoko jarduerak	Hizkuntzaren industriak 7430.-Itzulpen- eta interpretazio-zerbitzuak 8559.-Beste hezkuntza, beste epigrafeetan aintzat hartu ez dena	
Ikus-entzunezkoak eta multimedia 5912.-Zinemako, bideoak eta telebista-saioetako postprodukzio jarduerak 5914.- Filmak erakusteko jarduerak 5915.- Zinema eta bideoak egiteko jarduerak 5916.- Telebista-saioak egiteko jarduerak 5917.- Filmak eta bideoak banatzeko jarduerak 5918.- Telebista-saioak banatzeko jarduerak 6010.- Irrati-difusioko jarduerak 6020.-Telebistako programazio- eta emanaldi-jarduerak 7722.- Bideo-zinten eta diskoen alokairua	Liburuak eta prentsa 1811.-Egunkariak inprimatzea 1812.-Inprimaketa eta arte grafikoko beste jarduera batzuk 1813.-Aurre-inprimaketa zerbitzuak eta euskarriak prestatzea 1814.-Azaleztatzea eta lotutako zerbitzuak 6399.-Beste informazio zerbitzu batzuk, beste epigrafeetan aintzat hartu ez direnak 7312.-Hedabideak irudikatzeko zerbitzuak	Moda fabrikazioa 1320.-Ehungintza 1330.-Ehunen akabera 1411.-Larruzko jantziak egitea 1412.-Laneko arropa egitea 1413.-Gaineko beste jantziak egitea 1414.-Azpiko jantziak egitea 1419.-Beste jantzi batzuk eta osagarriak egitea 1420.-Larruzko artikuluen fabrikazioa 1431.-Galtzerdiak egitea 1413.-Puntuzko beste jantzi batzuk egitea 1511.-Larrua prestatzea, ontzea eta amaitzea; larruak prestatzea eta tindatzea 1512.-Larrukigintzako, bidaiako eta uhalgintzako eta gerrikogintzako gaien fabrikazioa 1520.-Oinetakogintza 3112.-Bitxien eta antzeko gaien fabrikazioa 3112.-Imitaziozko bitxien eta antzeko gaien fabrikazioa	

KULTURA-JARDUERAK		SORMEN-JARDUERAK	
Berezko kultura-jarduerak	Kultura-jarduera osagarriak	Berezko sormen-jarduerak	Sormen-jarduera osagarriak
Liburuak eta prentsa 4761.-Liburuen txikizkako merkataritza saltoki espezializatueta 4762.-Egunkarien eta papergintzako artikuluen txikizkako merkataritza saltoki espezializatueta 5811.-Liburuen argitalpena 5813.-Egunkarien argitalpena 5814.-Aldizkarien argitalpena 5819.-Beste argitalpen-jarduera batzuk 6391.-Albiste-agentzien jarduerak	Musika 1820.-Grabatutako euskarrien erreprodukzioa 3220.-Musika-tresnen fabrikazioa Ondarea, museoak, artxiboak eta liburutegiak 7219.-Beste ikerketa eta garapen esperimentala natur-zientzietan eta zientzia teknikoetan 7220.-Ikerketa eta garapen esperimentala gizarte zientzietan eta giza zientzietan	Moda merkaturatzea 4616.-Ehun, jantzi, larrugintza, oinetako eta larruzko gaien merkataritzako bitartekariak 4642.-Jantzien eta oinetakoen handizkako merkataritza 4648.-Erlojuen eta bitxien handizkako merkataritza 4771.-Jantzien txikizkako merkataritza saltoki espezializatueta 4772.-Oinetakoen eta larruzko gaien txikizkako merkataritza saltoki espezializatueta 4777.-Erlojuen eta larruzko gaien txikizkako merkataritza saltoki espezializatueta Publizitatea 7311.-Publizitate-agentziak Bideojokoak 5821.-Bideojokoen edizioa Diseinua 7410.-Diseinu espezializatuko jarduerak	

Iturria. Geuk egina

Erreferentziazko esparruetan bildutako jarduera ekonomikoen alderaketa bat egin zen 4 digituko CNAE-2009 kodeak erabiliz, jarduera ekonomikoei buruzko datu estatistiko esanguratsuak harrapatzeko maila egokia baitute kode horiek. Horri esker, KSlen ereduaren baitan aintzat hartzeko moduko 88 jarduera-adar detektatu ziren. Jarduera horietatik 36, aztertutako erreferentziazko esparru guztietan aintzat hartzen dira. Erreferentziazko esparruen artean partekatzen ez ziren gainerako jardueri dagokienez, Kultura eta Hizkuntza Politika Sailarekin batera lan egin da lurraldearen testuinguruan biltzea egokia ote den ebaluatzeko. Ondorioz, 88 jarduera adar posibleetatik 70 adar aintzat hartzeko erabakia hartu zen.

B. OKUPAZIOEN PERIMETROA CNO11

Atal honetan egiten den analisia KSlei lotutako okupazioen deskribapena eskaintzen du. Jarduera-adarrak mugatzeko egin bezala, okupazioak mugatzeko bideratutako metodologian literaturan berrikusitako esparru batzuk aztertu dira, gero Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Sailarekin batera aztertzeko.

Hauexek izan dira geure azterketaren oinarri izandako esparru nagusiak:

- ◆ *ESS-net Culture: Final report.* Eurostat.
- ◆ Kultura esparruko Enpresen, Enpleguen eta Merkatuaren analisia EAEn. KEB-OVC.

Metodologia eta KSlei buruzko datuen produkzioa hobetzeko eta Europa mailako alderagarritasun hobe baten premiak asebetetzeko, kultura arloko enpleguari buruzko marko kontzeptuala definitu du *ESSnet-Culturek*. Metodologia horrek aukera ematen du KSlen enplegu datuak beste sektoreen datuekin (nagusiki zerbitzuen sektorearen barruan) eta oro har Europako enpleguari buruzko datuekin alderatzeko.

ESSnet-Culturek honela definitzen ditu KSlei lotutako okupazioak: ziklo ekonomiko sortzaile eta artistikoan parte hartzen duten okupazioak, hau da, sorkuntza, produkzioa, zabalkundea eta merkataritza, zaintza, hezkuntza, kudeaketa eta erregulazioa, eta ondarearen babesa eta bilduma (*ESSnet-Culture*, 2012).

Esparru kontzeptual horrek KSlei lotutako okupaziotzat ditu kultura-jardueretan gertatzen diren lanpostu guztiak, baita jarduera nagusitzat kultura ez duten erakundeetan bideratzen diren kultura-lanak ere; horretarako Europar Batasuneko Biztanleria Aktiboaren Inkestaren (BAI) emaitzak erabiltzen ditu. Beraz, *ESSnet-Culturen* 4 digituko CIUO-08 sailkapenaren (Okupazioen Nazioarteko Sailkapen bateratua, ingelesez ISCO-08) arabera sartutako okupazioak 43 dira guztira.

KEB-OVCK, bere aldetik, Kultura eta Kirola Ministerioak ezarritako definizioa erabiltzen du, eta honela definitzen ditu KSlen okupazioak:

“ekonomiaren multzoan kultura okupazio bat duten edo kultura-arloetan edozein enplegu duten 16 urtetik gorako okupatuen multzoa. Kultura-okupazioak dira kultura-dimentsioa duten jarduera profesionalak, horietan sartzen dira idazleak, artistak, artxibozainak,

liburuzainak, etab. Okupazio horiek guztiak aintzat hartzen dira enplegu emailearen jarduera nagusia edozein dela ere. Era berean, kultura jardueretan sartzen dira edizio-jarduerak, liburutegietakoak, artxiboetakoak, museoetakoak eta beste kultura-erakunde batzuetakoak, zinema, bideo-, irratia- eta telebista-jarduerak, baita arte- eta ikuskizun-jarduerak ere, besteak beste. Jarduera horietan enplegu guztia aintzat hartzen da okupazioa edozein dela ere (artistikoa, teknikoa, administratiboa edo zuzendaritzakoa), horiek guztiak ezinbestekoak baitira aipatutako jarduerak behar bezala bideratzeko (Kulturaren Euskal behatokia, 2021, 78. or.).

Beraz, guztira 48 dira CNO-2011rekin bat etorrita KEB-OVCK aztertutako okupazioak. Esparru bakoitzean KSlen baitan sartutako okupazioak aztertu ondoren, batera erabaki zen bi azterlanak aintzat hartzea bat datozen kasu guztiak aztertzeko eta KSlen barruan okupazio kopuru jakin bat sartzeko, hau da, guztira 32.

Bi esparruak bat ez zetozen gainerako okupazioei dagokienez, kasu bakoitza batera aztertzeko erabakia hartu zen azterlan honetan, aintzat hartu behar ote ziren erabakitzeko. Kultura eta Hizkuntza Politiko Sailak eta Orkestrak batera egindako analisi horretan erabaki zen beste 24 okupazio sartzea. Beraz, aztertutako 61 okupazioetatik 56 sartzea erabaki da, 4. taulan daude jasota.

4. TAULA. BARNE HARTUTAKO OKUPAZIOAK.

KULTURALAK	SORMENEZKOAK
Jolas-, kultura- eta kirol-jarduerak 1501.-Jolas-, kultura- eta kirol-jarduerei emandako enpresetako zuzendariak eta gerenteak 3724.-Jolas- eta entretenimendu-jardueretako monitorea 3731.-Argazkilariak 3733.-Teknikariak arte galerietan, museoetan eta liburutegietan 3739.-Kultura- eta arte-jarduerei laguntzeko beste teknikariak eta profesionalak	Software eta multimedia analistak eta diseinatzaileak 2713.-Analistak, programatzaileak eta Web eta multimedia diseinatzaileak

KULTURALAK

Artxibozainak, liburuzainak eta kidekoak

2821.-Soziologoak, geografoak, antropologoak, arkeologokoak eta kidekoak
2911.-Artxibozainak eta museoetako kontserbatzaileak
2912.-Liburuzainak, dokumentalistak eta kidekoak
4210.-Liburutegietako eta artxiobotako enpleguak
5823.-Laguntzaile turistikoak

Artisauak

7612.-Luthierrak eta kidekoak: musika tresnen afinatzaileak
7613.-Bitxigileak, urreginak eta zilarginak
7614.-Zeramikagileak, buztin-gileak eta kidekoak
7615.-Beira airez puztu, modelatu, ijeksi, ebaki eta leuntzen dutenak.
7616.-Errotulugileak, beira-grabatzaileak, hainbat gai dekoratzeko margolariak
7617.-Zuraren eta antzeko materialen artisauak: saskigileak, orrazigileak eta kideko langileak
7618.-Ehun, larru eta kideko materialekin lan egiten duten artisauak, zuntz prestatzaileak eta artisau ehungailuekin edo puntuko ehunekin eta kidekoekin lan egiten duten artisauak
7619.-Beste epigrafeetan sailkatzen ez diren artisauak
7820.-Zurginak eta kideko langileak

SORMENEZKOAK

Arkitektoak eta hirigileak

1329.-Beste epigrafeetan sailkatzen ez diren zerbitzu profesionaletako beste enpresetako zuzendariak
2451.-Arkitektoak (salbu eta arkitekto paisajistak eta hirigileak).
2452.-Arkitekto paisajistak
2453.-Hirigileak eta trafiko-ingeniariak
2481.-Arkitekto teknikoak eta hirigile teknikoak

Diseinatzaileak

2482.-Produktu- eta jantzi-diseinatzaileak
2484.-Diseinatzaile grafikoak eta multimedia
3732.-Barruko dekoratzaileak eta diseinatzaileak

KULTURALAK

Artista sortzaileak eta interpretatzaileak

2323.-Musika eta dantzako irakaskuntza ez arautuko irakasleak
2931.-Arte plastikoetako eta ikusizko arteetako artistak
2932.-Musikagileak, musikariak eta abeslariak
2933.-Koreografoak eta dantzariak
2934.-Zinema, antzerki eta kidekoetako zuzendariak
2935.-Antzezleak
2936.-Irrati eta telebistako esatariak eta beste aurkezleak
2937.-Zezenketetako profesionalak
2939.-Beste epigrafeetan sailkatzen ez diren artista sortzaileak eta interpretatzaileak

Idazleak eta kazetariak

2921.-Idazleak
2922.-Kazetariak

Arte grafikoetako ofizialeak eta langileak

7621.-Aurre-inprimaketa prozesuko langileak
7622.-Inprimaketa-prozesuko langileak
7623.-Azaleztatze-prozesuetako langileak

Teknikariak ikus-entzunezkoen grabazioan eta irrati-difusioan

3831.-Ikus-entzunezko grabazioen teknikariak
3821.-Irrati-difusioko teknikariak

SORMENEZKOAK

Hizkuntzaren industriak

2322.-Hizkuntzetako irakaskuntza ez arautuko irakasleak
2923.-Filologoak, interpreteak eta itzultzaileak

Moda

7831.-Sastreak, jostunak, larruginak eta kapelaginak
7832.-Ehunezko eta larruzko produktuetarako patroigileak
7833.-Ehun, larru eta beste material ebakitzzaileak
7834.-Eskuz josten dutenak, brodatzaileak eta kidekoak
7836.-Larru-prestatzaileak eta -ontzaileak
7837.-Zapataginak eta kidekoak

Publizistak

1222.-Publizitate eta harreman publikoetako zuzendariak
2651.-Publizitateko eta merkaturatze-arloko profesionalak
3535.-Harreman publikoetako bozeramaileak eta agenteak

Bideojokoak

2719.-Beste epigrafeetan sailkatzen ez diren software eta multimediako analistak eta diseinatzaileak

C. PRODUKTUEN/ZERBITZUEN PERIMETROA

Atal honetan aurkezten da KSlekin lotutako produktuei eta zerbitzuei begira perimetroa zehazteko prozesua. Aurreko atalean bezala, *ESSnet-Culturek* egindakoa (2012) hartu da erreferentziatzat. Zehazki, Jarduera Produktuen Sailkapenean (JPS) identifikatutako kultura-produktuen zerrenda hartzen da abiapuntutzat. Gainera, Europa mailan Hizkuntza Eskolen Zerbitzuak kontuan hartzen ez badira ere, Kultura eta Hizkuntza Politika Sailarekin batera erabaki zen halakoak ere aintzat hartzea Euskadiko kasuan duten interes espezifikoa. 5. taulan daude jasota aintzat hartutako produktuak eta zerbitzuak.

5. TAULA. ANALISIAREN PERIMETROAN BARNE HARTUTAKO PRODUKTUAK ETA ZERBITZUAK.

ARKITEKTURA

- 71.11.10. Xede arkitektonikoa duten planoak eta krokisak
- 71.11.21. Arkitekturako zerbitzu teknikoak bizitegi eraikinen proiektuetarako
- 71.11.22. Arkitekturako zerbitzu teknikoak bizitegi ez diren eraikinen proiektuetarako
- 71.11.23. Zaharberritze historikoetarako zerbitzu arkitektonikoak
- 71.11.24. Aholkularitza arkitektonikoko zerbitzuak higiezinaren proiektuetarako
- 71.11.31. Hiri-plangintzako zerbitzuak
- 71.11.32. Landa-lurzorua antolatzeko zerbitzuak
- 71.11.33. Proiektuen plangintza orokorreko zerbitzuak
- 71.11.41. Arkitektura paisajistikoko zerbitzuak
- 71.11.42. Arkitektura paisajistikoko aholkularitza-zerbitzuak

ARTE ESZENIKOAK

- 85.52.11. Eskoletako zerbitzuak eta dantza-irakasleak
- 85.52.12. Eskoletako zerbitzuak eta musika-irakasleak
- 90.01.10. Arte eszenikoetako zerbitzuak
- 90.02.11. Emanaldiak produzitzeko eta aurkezteko zerbitzuak
- 90.02.12. Emanaldiak sustatzeko eta antolatzeko zerbitzuak
- 90.02.19. Arte eszenikoen beste zerbitzu osagarri batzuk
- 90.04.10. Ikuskizun-aretoak kudeatzeko zerbitzuak

ARTE ESZENIKOAK (Partzialki)

- 79.90.39. Ekitaldietarako sarrerak erreserbatzeko zerbitzuak; entretenimendu eta aisiarako zerbitzuak, beste epigrafeetan aintzat hartu ez direnak.
- 93.29.21. Su artifizialen eta argi eta soinu ikuskizunen zerbitzuak

IKUSIZKO ARTEAK

- 74.10.11. Barruak diseinatzeko zerbitzuak
- 74.10.12. Diseinu industrialeko zerbitzuak
- 74.10.19. Diseinu espezializatuko beste zerbitzu batzuk
- 74.10.20. Diseinu-proiektu originalak
- 74.20.21. Argazki-erretiratuak zerbitzuak
- 74.20.22. Publizitateko argazki-zerbitzuak eta antzekoak
- 74.20.23. Ekitaldietako argazki- eta bideo-zerbitzuak
- 74.20.24. Airetiko argazki-zerbitzuak
- 74.20.29. Argazkigintzako beste zerbitzu espezializatu batzuk
- 74.20.32. Argazkiak zaharberritzeko eta egokitzeko zerbitzuak
- 85.52.13. Eskoletako zerbitzuak eta arte ederretako irakasleak
- 90.03.11. Egileek, musikagileek, eskultoreek eta beste artista batzuek, antzezleak alde batera utzita, emandako zerbitzuak
- 90.03.12. Egileen, musikagileen eta beste artista batzuen lan originalak, antzezle, margolari, artista grafiko eta eskultoreenak izan ezik
- 90.03.13. Margolarien, artista grafikoen eta eskultoreen lan originalak

IKUS-ENTZUNEZKOAK ETA MULTIMEDIA

- 47.00.64. Audio- eta bideo-grabazioen txikizkako merkataritza-zerbitzuak
- 58.21.10. Ordenagailurako jokoak euskarri fisikoan
- 58.21.20. Ordenagailurako joko deskargagarriak
- 58.21.30. Jokoak linean
- 58.21.40. Bideojokoen eskubideak lagatzeko zerbitzuak
- 59.11.11. Film zinematografikoen zerbitzuak
- 59.11.12. Filmak eta publizitate-bidekoak egiteko zerbitzuak
- 59.11.13. Beste telebista-saioak egiteko zerbitzuak
- 59.11.21. Zinema-, bideo- eta telebista-saioen lan originalak
- 59.11.22. Film zinematografikoak
- 59.11.23. Filmak eta beste bideo-edukiak diskoetan, zinta magnetikoetan edo beste euskarri fisikoetan
- 59.11.24. Film eta beste bideo-eduki deskargagarriak
- 59.11.30. Espazio edo publizitate denboraren salmenta zinema-, bideo- eta telebista-produktuetan
- 59.12.11. Ikus-entzunezkoak muntatzeko zerbitzuak
- 59.12.12. Originalak bikoizteko eta transferitzeko zerbitzuak
- 59.12.13. Kolorea zuzentzeko eta digitalki zaharberritzeko zerbitzuak
- 59.12.14. Ikusizko efektu-zerbitzuak
- 59.12.15. Animazio-zerbitzuak

- 59.12.16. Tituluak eta azpitituluak txertatzeko zerbitzuak
- 59.12.17. Diseinu- eta musika-edizioko zerbitzuak
- 59.12.19. Zinemako, bideo- eta telebista saioetako postprodukzioko beste zerbitzu batzuk
- 59.13.11. Filmen eskubideak eta diru-sarrerak lagatzeko zerbitzuak
- 59.13.12. Zinema-, bideo- eta telebista-saioak banatzeko beste zerbitzu batzuk
- 59.14.10. Filmak erakusteko zerbitzuak
- 59.20.11. Soinua grabatzeko zerbitzuak
- 59.20.12. Zuzenekoetan grabatzeko zerbitzuak
- 59.20.13. Soinu-grabazioen originalak
- 59.20.21. Irratsaioak produzitzeko zerbitzuak
- 59.20.22. Irratsaioen originalak
- 59.20.31. Partitura inprimatuak
- 59.20.32. Partitura elektronikoak
- 59.20.33. Diskoak, zinta magnetikoak eta musikako beste euskarri fisiko batzuk
- 59.20.34. Audioko beste disko eta zinta magnetiko batzuk
- 59.20.35. Musika deskargagarria
- 59.20.40. Soinu originalen eskubideak lagatzeko zerbitzuak
- 60.10.11. Programazio- eta irrati-difusioko zerbitzuak
- 60.10.12. Programazio- eta irrati-difusioko originalak
- 60.10.20. Irrati bidezko programak
- 60.10.30. Publizitate-espazioak irratan
- 60.20.11. Telebistako programazio eta emisio-zerbitzu linealak
- 60.20.12. Bideo-zerbitzuak nahieran linean
- 60.20.13. Beste bideo-zerbitzu batzuk nahieran
- 60.20.20. Teledifusioko originalak
- 60.20.30. Publizitate-espazioa telebistan
- 63.91.12. Albiste-agentzien zerbitzuak ikus-entzunezkoentzat
- 77.22.10. Bideo-zintak eta diskoak alokatzeko zerbitzuak

IKUS-ENTZUNEZKOAK ETA MULTIMEDIA (Partzialki)

- 62.01.21. Ordenagailuko joko-programen originalak

HIZKUNTZAK

- 85.59.11. Hizkuntza-eskolen zerbitzuak

LIBURUAK ETA PRENTSA

- 47.00.61. Liburu- txikizkako merkataritza-zerbitzuak
- 47.00.62. Egunkarien eta aldizkarien txikizkako merkataritza-zerbitzuak

- 58.11.11. Testu-liburuak
- 58.11.12. Liburu profesionalak, teknikoak eta akademikoak
- 58.11.13. Haurrentzako liburuak
- 58.11.14. Hiztegiak eta entziklopediak
- 58.11.15. Atlasak eta mapak dituzten beste liburuak
- 58.11.16. Inprimatutako mapak, mapa hidrografikoak eta antzekoak, liburu-formatuan ez daudenak
- 58.11.19. Beste liburu, liburuxka, esku orriak eta antzekoak
- 58.11.20. Liburuak diskoetan, zinta magnetikoetan edo beste euskarri fisiko batzuetan
- 58.11.30. Liburuak linean
- 58.11.41. Publizitate-espazioak inprimatutako liburuetan
- 58.11.42. Publizitate-espazioak liburu elektronikoetan
- 58.11.50. Publikazio- eta inprimaketa-zerbitzuak komisio edo kontratuaren arabera
- 58.11.60. Edizio eskubideak lagatzeko zerbitzuak
- 58.13.10. Egunkari inprimatuak
- 58.13.20. Egunkariak linean
- 58.14.11. Interes orokorreko aldizkari inprimatuak
- 58.14.12. Aldizkari enpresarial, profesional eta akademikoak
- 58.14.19. Beste aldizkari inprimatu batzuk
- 58.14.20. Aldizkariak linean
- 58.14.31. Publizitate-espazioak inprimatutako aldizkarietan
- 58.14.32. Publizitate-espazioak aldizkari elektronikoetan
- 58.14.40. Aldizkariak erabiltzeko eskubideak lagatzeko zerbitzuak
- 63.91.11. Albiste-agentzien zerbitzuak egunkarientzat
- 74.30.11. Itzulpen-zerbitzuak

LIBURUAK ETA PRENTSA (Partzialki)

- 18.14.10. Azaleztatze-zerbitzuak eta azaleztatzearekin lotutako zerbitzuak
- 47.00.92. Bigarren eskuko gaien txikizkako merkataritza-zerbitzuak

ONDAREA, ARTXIBOAK ETA LIBURUTEGIAK

- 47.00.68. Zigiluen eta txanponen txikizkako merkataritza-zerbitzuak
- 47.00.69. Oroigarrien eta arte-objektuen txikizkako merkataritza-zerbitzuak
- 91.01.11. Liburutegi-zerbitzuak
- 91.01.12. Artxibo-zerbitzuak
- 91.02.10. Museoak kudeatzeko zerbitzuak
- 91.02.20. Museoetako bildumak
- 91.03.10. Leku eta eraikin historikoak eta antzekoak kudeatzeko zerbitzuak

ONDAREA, ARTXIBOAK ETA LIBURUTEGIAK (Partzialki)

47.00.91. Zaharkinen txikizkako merkataritza zerbitzuak

71.20.19. Saio eta analisi teknikoko beste zerbitzu batzuk

72.19.13. Garapen esperimentaleko zerbitzuak zientzia fisikoetan

DIZIPLINARTEKO PRODUKTUAK ZENBAIT ESPARRUTARAKO

74.30.12. Interpretazio-zerbitzuak

85.52.19. Kultura-hezkuntzako beste zerbitzu batzuk

DIZIPLINARTEKO PRODUKTUAK ZENBAIT ESPARRUTARAKO (Partzialki)

74.90.20. Beste zerbitzu profesional, tekniko eta enpresarial batzuk, beste epigrafeetan aintzat hartu ez direnak

84.11.11. Zerbitzu betearazleak eta legegileak

84.11.12. Finantza eta zerga zerbitzuak

84.11.13. Plangintza ekonomiko, sozial eta estatistikoko zerbitzu orokorrak

84.11.14. Funtsezko ikerketarako zerbitzu publikoak

84.11.19. Beste zerbitzu publiko orokor batzuk

84.12.14. Jolas-, kultura- eta erlijio-jarduerak arautzeko zerbitzuak

94.99.16. Kultura- eta jolas-elkarteek emandako zerbitzuak

PUBLIZITATEA

73.11.11. Publizitate-agentzien zerbitzu osoak

73.11.13. Publizitate-agentziak kontzeptua garatzeko zerbitzuak

Iturria. Geuk egina

4

ONDORIOAK ETA AZKEN IRUZKINAK

KSlen sektoreari buruzko ikerketa eta azterketa ekonomikoko ildo berriak garatzeko xedearekin, Orkestrak, Eusko Jaurlaritzako Kultura eta Hizkuntza Politika Sailaren eskutik, birdefinitu egin du sektore honetako jardueren, okupazioen, eta produktuen eta zerbitzuen perimetroa, alderagarritasun geografikoa eduki ahal izateko, perimetro hori Euskadiren ezaugarri espezifikoetara egokitzeko eta, azkenik, haren erabilerak gure lurraldean politikak bideratzeko aukera eman dezan, lehiakortasuna hobetzeko.

KSlek lehiakortasunaren azterketa ekonomikoan orain arte ekonomiaren gainerako sektoreekin parekatu ez den euskal ekonomiaren sektore bat osatzen dute. Hala eta guztiz ere, lehiakortasunaren norabidea ongizate inklusibo eta jasangarriaren zerbitzura bideratzeak esparru analitiko berriak lantzeko beharra sorrazten du. Esparru berri horiek garapena aurrerapen ekonomikotik haratago neurtzeko premian oinarritzen dira.

Perimetro honen definizioak aukera ematen du esparru analitiko horietan KSlak ekonomiaren sektoretzat hartzeko aurrerabide ekonomikoaren analisisan, baina baita funtsezko jardueratzat hartzeko ere adibidez 2030 Agendak eskainitako esparruari atxikitako ongizatearentzat.

Bestalde, hiru trantsizio handien eskutik, azpimarratu egiten da gobernuen eta politika publikoen garrantzia gizarte-erronka handiei aurre egiteko. Horretarako, behar-beharrezkoa da ongizatearen zerbitzura dauden lehiakortasun-ereduen aurrerapenak neurtzea, eta dokumentu honetan aurkeztutako perimetroak esparru partekatua eskaintzen dio neurketa horri.

ERREFERENTZIA BIBLIOGRAFIKOAK

- Boix-Domènech, R., & Rausell-Köster, P. (2018). The Economic Impact of the Creative Industry in the European Union. In V. Santamarina-Campos & M. Segarra-Oña (Eds.), *Drones and the Creative Industry* (pp. 1936). Springer. https://doi.org/https://doi.org/10.1007/978-3-319-95261-1_2
- DCMS. (2001). Creative Industries Mapping Documents 2001. <https://www.gov.uk/government/publications/creative-industries-mapping-documents-2001>
- ESSnet-Culture. (2012). European statistical system network on culture. https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf
- Europe INNOVA. (2011). Priority sector report on creative and cultural industries. <https://doi.org/10.2769/95687>
- European Commission. (2010). European competitiveness report 2010. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cedadcfd-2eda-47d4-a04c-739acc2b70b2>
- European Commission. (2016). Boosting the competitiveness of cultural and creative industries for growth and jobs.
- European Union. (2012). How to strategically use the EU support programmes, including Structural Funds, to foster the potential of culture for local, regional and national development and the spill-over effects on the wider economy?
- EY. (2014). Creating growth: measuring cultural and creative markets in the EU.
- KEA European Affairs. (2006). The Economy of Culture in Europe.

- KEA European Affairs. (2015). Feasibility study on data collection and analysis in the cultural and creative sectors in the EU. https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/studies/ccs-feasibility-study_en.pdf
- Kulturaren Euskal Behatokia. (2018). Mugaketa kontzeptuala eta Euskadiko Kultura eta Sormen Industrien sektoreen definizioa.
- Orkestra. (2017). KSlen diagnostikoa Gasteizko hirian.
- TERA Consultants. (2014). The economic contribution of the creative industries to EU GDP and employment.
- Throsby, D. (2008). Modelling the cultural industries. *International Journal of Cultural Policy*, 14(3), 217–232. <https://doi.org/10.1080/10286630802281772>
- UNCTAD. (2008). Creative Economy Report 2008.
- UNESCO. (2005). Kultur adierazpideen dibertsitatea babesteari eta sustatzeari buruzko 2005eko konbentzioa. <https://en.unesco.org/creativity/convention/texts>
- WIPO. (2003). Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright Industries.

ERANSKINA

6. TAULA. ANALISIAREN PERIMETROAN BARNE HARTUTAKO JARDUERAK.

KULTURA JARDUERAK	
BEREZKOAK	
Arte eszenikoak	9001.-Arte eszenikoak 9002.-Arte eszenikoen jarduera osagarriak 9004.-Ikuskizun-aretoen kudeaketa
Ikusizko arteak	7420.- Argazkilaritza-jarduerak 9003.-Arte- eta literatura-sormena
Ikus-entzunezkoak eta multimedia	5912.-Zinemako, bideoak eta telebista saioetako postprodukzio jarduerak 5914.- Filmak erakusteko jarduerak 5915.- Zinema eta bideoak egiteko jarduerak 5916.- Telebista-saioak egiteko jarduerak 5917.- Filmak eta bideoak banatzeko jarduerak 5918.- Telebista-saioak banatzeko jarduerak 6010.- Irrati-difusioko jarduerak 6020.-Telebistako programazio eta emanaldi jarduerak 7722.- Bideo-zinten eta diskoen alokairua

Liburuak eta prentsa	4761.-Liburuen txikizkako merkataritza saltoki espezializatueta 4762.-Egunkarien eta papergintzako artikuluen txikizkako merkataritza saltoki espezializatueta 5811.-Liburuen argitalpena 5813.-Egunkarien argitalpena 5814.-Aldizkarien argitalpena 5819.-Beste argitalpen-jarduera batzuk 6391.-Albiste-agentzien jarduerak
Musika	4763.-Musika- eta bideo-grabazioen txikizkako merkataritza saltoki espezializatueta 5920.-Soinua grabatzeko eta musika argitaratzeko jarduerak 8552.- Kultura-hezkuntza
Ondarea, museoak, artxiboak eta liburutegiak	9102.-Museo-jarduerak 9103.-Toki eta eraikin historikoen kudeaketa 9105.-Liburutegi-jarduerak 9106.-Artxibo-jarduerak
OSAGARRIAK	
Arte eszenikoak	7990.-Erreserba-zerbitzuak eta horiekin lotutako jarduerak 9329.-Beste jolas- eta entretenimendu-jarduera batzuk.
Ikus-entzunezkoak eta multimedia	5829.-Beste programa informatiko batzuen edizioa 6201.-Programazio informatikoko jarduerak
Liburuak eta prentsa	1811.-Egunkariak inprimatzea 1812.-Inprimaketa eta arte grafikoko beste jarduera batzuk 1813.-Aurre-inprimaketa zerbitzuak eta euskarriak prestatzea 1814.-Azaleztatzea eta lotutako zerbitzuak 6399.-Beste informazio-zerbitzu batzuk, beste epigrafeetan aintzat hartu ez direnak 7312.-Hedabideak irudikatzeko zerbitzuak
Musika	1820.-Grabatutako euskarrien erreprodukzioa 3220.-Musika-tresnen fabrikazioa

Ondarea, museoak, artxiboak eta liburutegiak	7219.-Beste ikerketa eta garapen esperimentalak natur-zientzietan eta zientzia teknikoetan 7220.-Ikerketa eta garapen esperimentalak gizarte-zientzietan eta giza zientzietan
--	--

SORMEN-JARDUERAK

BEREZKOAK

Arkitektura	7111.-Arkitekturako zerbitzu teknikoak
Hizkuntzaren industriak	7430.-Itzulpen- eta interpretazio-zerbitzuak 8559.-Beste hezkuntza, beste epigrafeetan aintzat hartu ez dena
Moda fabrikazioa	1320.-Ehungintza 1330.-Ehunak akabera 1411.-Larruzko jantziak egitea 1412.-Laneko arropa egitea 1413.-Gainerako beste jantziak egitea 1414.-Azpiko jantziak egitea 1419.-Beste jantzi batzuk eta osagarriak egitea 1420.-Larruzko artikuluen fabrikazioa 1431.-Galtzerdiak egitea 1413.-Gainerako beste jantziak egitea 1511.-Larrua prestatzea, ontzea eta amaitzea; larruak prestatzea eta tindatzea 1512.-Larrukigintzako, bidaiako eta uhalgintzako eta gerrikogintzako gaien fabrikazioa 1520.-Oinetakogintza 3112.-Bitxien eta antzeko gaien fabrikazioa 3112.-Imitaziozko bitxien eta antzeko gaien fabrikazioa

Moda merkaturatzea	4616.-Ehun, jantzi, larrugintza, oinetako eta larruzko gaien merkataritzako bitartekariak 4642.-Jantzien eta oinetakoen handizkako merkataritza 4648.-Erlojuen eta bitxien handizkako merkataritza 4771.-Jantzien txikizkako merkataritza saltoki espezializatuetan 4772.-Oinetakoen eta larruzko gaien txikizkako merkataritza saltoki espezializatuetan 4777.-Erlojuen eta larruzko gaien txikizkako merkataritza saltoki espezializatuetan
Publizitatea	7311.-Publizitate-agentziak
Bideojokoak	5821.-Bideojokoen edizioa
Diseinua	7410.-Diseinu espezializatuko jarduerak
OSAGARRIAK	
Publizitatea	6312.-Web atariak

